

თანდაყოლილი გეზტალტ-ხატები || „აღქმის არქეტიკები“ – პირველადი სქემატური გეზტალტები და ხატები, რომლებიც ყოველგვარი გამოცდილების გარეშეც იჩენს თავს. ამასთან, სმენითი, გემო-ყნოსვითი ან შეხებითი **ბ-ები ძუძუმწოვარს, შესაძლოა, პრენატალური გამოცდილებიდან ჰქონდეს (მაგ., ადამიანის ჩანასახს დედის მუცელში ესმის ხმები, სიამოვნებს რბილი მელოდიური სიმღერა). მაგრამ მხედველობითი **ბ**-ებისთვის ეს გამორიცხულია. ამიტომ ისინი მაინც (თუკი სხვები არა) წმინდად გენეტიკურადაა **მ**.**

არამარტო სქემა, არამედ ხატიც კი შეიძლება **მ** იყოს; მაგ., ყოველგვარი უარყოფითი გამოცდილების გარეშე გველის ხატი იწვევს შიშს ან უსიამოვნებას, თანაც არამარტო ადამიანისთვის, არამედ აგრეთვე მრავალი სახეობის ცხოველისთვისაც; ასევე, წიწილას **მ** აქვს მტაცებელ ფრინველთა ბ-ები. ასევე, **მბ** ას შესაბამისად არჩევს ცხოველი მისთვის საკვებად ვარგის საგნებს და სხვა. აღქმის ზოგი სქემა-ხატის თანდაყოლილობას ამტკიცებს ისიც, რომ მონაკვეთების სიგრძის ზოგი მხედველობითი ილუზია ფრინველებსაც ძლიერად აქვთ, ყოველგვარი გამოცდილების გარეშეც.

ადამიანისთვის **მბ** მოიცავს ძირითადად მხედველობით **ბ**-ებს, მცირედ – სმენითსაც. მაგ., ახალდაბადებული ჩვილი სრულიად განსხვავებულად რეაგირებს ადამიანურ მეტყველებაზე, გამოარჩევს მას სხვა ხმებს შორის; უფრო მეტიც, გამოარჩევს ქალის ღუღუნა ხმას, რომელიც ყველაზე მეტად სიამოვნებს. მრავალი სახეობის ცხოველისთვის მნიშვნელოვანია აგრეთვე ყნოსვითი მოდალობის მონაწილეობაც.

ადამიანის **მბ** მოიცავს ადამიანის პირისახის **ბ**-ს. ჩვილისთვის ყველაზე საინტერესო და მიმზიდველია ცოცხალი ადამიანის პირისახე, შემდეგ კი – მანეკუნის პირისახე (ანუ განარჩევს ბუნებრივ პირისახეს ხელოვნურისგან!); სხვა საგნები ნაკლებად აინტერესებს [პ. ლანგსდორფი, კ. იზარდი]. ამასთან, აქ გენდერული განსხვავებაც იჩენს თავს: სხვა საგნების მიმართ გოგონებთან შედარებით ვაჟები იჩენენ გაცილებით მეტ ინტერესს; ხოლო გოგონების ინტერესი უმეტესად ადამიანებით იფარგლება [ა. და ბ. პიზები]. უფრო მეტიც, თანდაყოლილია არამარტო პირისახის **ბ**, არამედ კონკრეტულად მთავარი გრძნობების გამომხატველი პირისახის გამომეტყველებისა და ხმების **ბ**-იც. მაგ., 9-თვიანი ჩვილი, ყოველგვარი წინასწარი გამოცდილების გარეშე, წუხს დედის მწუხარე გამომეტყველებისა და ხმების გამო და ნაკლებად თამაშობს; ასევე, უხარია დედის გახარებული გამომეტყველება და ხმები [კ. იზარდი].

4-6-თვიანმა ჩვილებმა ადამიანის სიარულის მსგავსი და ბუნებრივი რიტმის მქონე მოძრაობა ნათურების მოდელისა განარჩევს იმავე მოდელის მექანიკური მოძრაობებისგან – პირველს გაცილებით დიდი ინტერესით და ხანგრძლივად უცქეროდნენ [რ. ფოქსი, ქ. მაკდანიელი]. ესე იგი **მბ** მოიცავს აგრეთვე მოძრაობათა და რიტმის **ბ**-ებს.

„აქ“-ს განეკუთვნება აგრეთვე პირველადი გეომეტრიული ფორმები: წრე, სამკუთხედი, კვადრატი, რომბი, ვარსკვლავი, ჯვარი, რიტმული ხაზები (სწორი, კლაკნილი, ტალღოვანი)... [იხ. არქეტიკები].